

3. Мельник В.М. Фіскальний механізм забезпечення соціального розвитку України: монографія. Тернопіль: ФОП Осадца В.М., 2017. 200 с.

4. Офіційний сайт Міністерства фінансів URL: <https://min-fin.com.ua/ua/>

5. Чугунов І.Я. Бюджетна система в інституційному середовищі суспільства. Фінанси України. 2011. №11. С. 3 -11.

УДК 930.1. + 116: 316.3.

Філософські науки

АНТРОПОЦЕНТРИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ЦІННОСТІ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОЯВІВ ЛЮДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ

Гоян І.М.

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри соціальної психології*

Будз А.В.

*аспірант кафедри соціальної психології,
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Питання мотивації людської діяльності є фундаментальним питанням філософії, психології та інших гуманітарних наук. Знати мотиви людської діяльності, знати те, що спонукає людину діяти – це відповідно знати причини становлення людини, причини розвитку інтерсуб'єктивних відносин, закономірності формування соціальних груп та закони суспільства в цілому. В такому аспекті, дослідивши фундаментальні мотиви діяльності людини, можна вивчати відповідно причини минулих історичних подій та прогнозувати можливі шляхи розвитку того чи іншого суспільств в майбутньому.

Що ж насправді мотивує людину діяти та здійснювати вчинки? Що спонукає людину приймати ті чи інші рішення? Що є в основі законів і закономірностей розвитку малих та великих суспільних груп? Безумовно, що вирішення цих питань є

важливим проблемним полем пошуку у психології та філософії.

На наш погляд, таким *фундаментальним мотивом життєдіяльності як окремої людини так і малих і великих суспільних груп є цінності* – матеріальні та духовні. Вони безумовно перебувають у системному зв'язку та взаємокорелюють одні одних. Але слід мати на увазі, що співвідношення матеріальних і духовних цінностей у формуванні мотивів людської дії – це не тільки теоретично обґрунтовані та логічно доведені найбільш оптимальні способи людської взаємодії та блага, але й реальні життєві потреби людини. «Цінним» та «цінністю» для тієї чи іншої людини може бути тільки той *об'єкт, який реально задовольняє життєві потреби людини матеріального чи духовного характеру.*

Тобто «чистих» цінностей не буває, оскільки вони завжди «прив'язані» по-перше до людини (тому вони є *антропоцентричними*), а по-друге цінності завжди «прив'язані» до життєвих умов людини (тому вони є *історичними*). «Неантропоцентричних» та «позаісторичних» цінностей не буває, оскільки вони завжди орієнтовані на людину та на подолання життєвих та історичних викликів, що завжди існують перед людиною та спільнотою. Саме ці виклики *актуалізують* ті чи інші матеріальні чи духовні цінності в той чи інший час, а тому історія та історична пам'ять мають аксіологічний вимір [1, с. 21].

Цінностями стають ті об'єкти індивідуального, суспільного та природного буття, які мають *практичне значення* для людини, для підтримки її життя та відносин. Тобто в основі походження цінностей є не розум, не теоретичні схеми аксіології, а сама природа людини. Тому будь-яка аксіологія переважно веде мову саме про «життєві цінності» [2, с. 215].

Саме у залежності від природи людини (а не інших істот), саме у залежності від життєвих та історичних обставин формуються матеріальні і духовні цінності, які є фундаментальними мотивами людської життєдіяльності. Важко знайти більш ґрунтовні мотиви людської діяльності ніж цінності. На наш погляд, які б мотиви чи спонуки діяльності людини не були

названі в тих чи інших наукових дослідженнях – їх всіх можна редукувати до матеріальних чи духовних цінностей. Наприклад, М. Дойчик вважає ідею гідності – основним мотивом діяльності людини [3, с. 6], але «гідність», чи «ідея гідності» – це духовна цінність. В. Будз стверджує про те, що власність і свобода є чинниками людської поведінки [4, с. 53], але відповідно це матеріальні (власність) і духовні (свобода) цінності.

В такому аспекті більшість із цінностей, які мотивували, мотивують та будуть в майбутньому мотивувати діяльність як окремої людини так і малих і великих суспільних груп є тотожними, бо як вважає І. Гоян, саме цінності є в основі прийняття більшості моральних і правових рішень [5, с. 75]. Крім того, системи цінностей суттєво структурують ідентичність особистості [6, с. 87], є в основі будь-якого діалогу, зокрема української та європейської спільнот [7, с. 40] та виступають детермінантами моральної активності особистості в цілому [8, с. 56]. Саме в такому аспекті цінності можна назвати фундаментальними мотивами діяльності людини та будь-якої спільноти взагалі.

Література:

1. Гоян І. М., Будз В. П. Аксиологічний вимір історичної пам'яті українців. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Вип. 1 (119). 2015. С. 19–23. (Філософія. Політологія).
2. Гоян І. М. *Історико-філософська рефлексія психологізму: на перетині філософії і психології*: монографія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011. 360 с.
3. Дойчик М. В. *Ідея гідності в історії європейської філософії*: монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.
4. Будз В. П. Власність і свобода як цінності та чинники гуманізму. *Людина і політика*. №4 (28). 2003. С. 51–55.
5. Hoian I. M. Axiological Aspects of Moral and Legal Decision-Making. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2019. Vol. 16. P. 66–77. DOI: <https://doi.org/10.15802/am-pr.v0i16.187572>

6. Будз А. В. Ідентичність особистості у контексті системи цінностей. В: *Проблема ідентичності в ХХІ столітті. Збірник наукових праць студентів, аспірантів та викладачів. 15 жовтня 2020 р.* Київ, 2020. С. 86–87.

7. Будз Г. І. Аксіологічні аспекти діалогу української та європейської спільнот. В: *Філософія діалогу й порозуміння в побудові європейської і світової спільнот.* Тези міжнародної конференції. 22-24 червня 2016 р. Львів: ВЦ філософ. ф-ту ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. С. 39–41.

8. Гоян І.М. Цінність як детермінанта моральної активності особистості. В: *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія.* Івано-Франківськ: Плай, 2002. Вип. 7. Ч. 1. С.53–60.

Юридичні науки

СІМЕЙНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

Ус Юлія Олегівна

*студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
Дніпро, Україна*

Науковий керівник Грисенко Ольга Сергіївна

Вступ. Сім'я завжди і всюди була високо розцінена, але по різному. В нас в Україні і в стародвні часи, і до тепер сім'я вважається божим даром, всі один одного поважають та відносяться з трепетом та любов'ю. Але в стародавньому Римі все було не зовсім так.

Мета цієї роботи полягає в тому, щоб розрізняти види, стосунки, шлюби стародавнього Риму, бо надзвичайно важливим є те, що відбувалося та відбувається в такій країні, де було започатковане право, та багато всього з цим пов'язане. Напевно не кожен зрозуміє важливість цього, але студенти, ректора, викладачі юридичних навчальних закладів вбачають в цьому інтерес.